

Naturskoledag med tema

Fåglar välkomna tillbaka

årskurs 4-6

Våren är här och majoriteten av våra häckande fåglar är på väg tillbaka till Sverige – vilken resa de haft! De få som stannat kvar under vintern har inte heller haft det lätt.

Vi tar kikarkörkort och ger oss ut på fågelspaning i Oset-Rynningevikens naturreservat.

Vilka hittar vi? Vad gör dom? Hur klarar de att flytta så långt?

I det här dokumentet hittar du:

Dagens innehåll och kopplingar till de Globala målen och till kursplanen

Länk till praktisk information kring naturskoledagen

Tips på för- och efterarbete

ÖREBRO

Örebro kommun
Kultur och fritidsförvaltningen
orebro.se/naturskolan
Instagram: [naturskolan](https://www.instagram.com/naturskolan)

Örebro naturskola
Oljevägen 15, 702 83 Örebro
019-21 68 32, 019-21 68 61
naturskolan@orebro.se

ÖREBRO
NATURSKOLA

De här globala målen berörs:

De här delarna i kursplanerna berörs:

Dagens innehåll

Vi inleder med en lek där vi befäster fågelarter.

Efter förmiddagsfikat tar vi kikarkörkort

Sedan är det dags att ge oss ut på en fältstudie.

Vilka fåglar hittar vi?

Vi gör också en liten ministudie av fåglarnas beteenden.

Sedan är det dags för lunch och lite fri lek.

Vi avslutar dagen med några lekar och övningar kring fåglars flytt – hur de kan flyga så långt, vart de flyttar och vilka faror som lurar efter vägen, våtmarkernas betydelse för dem och om vi kan springa i kapp med dem.

Sedan är det dags att promenera tillbaka till naturskolan och ta sig tillbaka till den egna skolan.

Centralt innehåll ur kursplanen i biologi som berörs under dagen:

Natur och samhälle

- ✓ Människans beroende av och påverkan på naturen och vad detta innebär för en hållbar utveckling.
- ✓ Djurs, växters och andra organismers liv.
- ✓ Ekosystem i närmiljön, samband mellan olika organismer och namn på vanligt förekommande arter. Samband mellan organismer och den icke levande miljön.
- ✓ Naturen som resurs för rekreation och upplevelser och vilket ansvar vi har när vi nyttjar den.

Biologin och världsbilden

- Livets utveckling och organismers anpassningar till olika livsmiljöer.

Biologins metoder och arbetssätt

- Enkla fältstudier och experiment. Planering, utförande och utvärdering.
- Hur djur, växter och andra organismer kan identifieras, sorteras och grupperas.

Sedan kommer naturligtvis andra mål från andra ämnen in under dagen. Till exempel:

Idrott och hälsa

Friluftsliv och utevistelse

- ✓ Lekar och andra fysiska aktiviteter i skiftande natur- och utemiljöer under olika årstider. Säkerhet och hänsynstagande i samband med lekar, spel och vid natur- och utevistelser.

Praktisk information kring naturskoledagen

Praktisk information kring naturskoledagen hittar du på vår hemsida:

[Förskola, skola F-6, fritids – Örebro naturskola - Pedagog Örebro \(orebro.se\)](http://orebro.se)

Den handlar om:

- Vilka tider som gäller
- Hur ni tar er till naturskolan
- Vad som gäller för fika och lunch
- Naturskolans respektive ditt ansvar som pedagog under dagen
- Annat ni behöver tänka på

För- och efterarbete

Målsättningen är att besöket blir en del av skolarbetet och inte bara en enskild händelse. Det är bra om naturskoledagen förarbetas och det är jätteviktigt att den bearbetas efteråt.

DJUR OCH VÄXTER I NÄRMILJÖN

Förbered gärna barnen genom att prata om fåglar före besöket, och lära er att känna igen några av de vanligaste.

METODTIPS – Månadens fågel

Ha en ”månadens fågel”. Lyssna på hur den låter och gå ut och försök att hitta/höra den. Spela upp låtet varje morgon under några veckor. Då fastnar det nog hos några i alla fall. Exempel på månadsfåglar kan vara: Mars – Talgoxe, april – Bofink (kommer i slutet av mars), maj – Lövsångare (slutet av april) eller Svartvit flugsnappare (början av maj). Bäst är att ta någon som är vanlig där ni är och som har ett lite speciellt läte.

METODTIPS – Enminutsspaning

Lyssna efter fåglar ute: stå tyst någon minut tillsammans, berätta efteråt vilka du hörde. Det är bra att börja under vårvintern, för att vecka för vecka märka att det kommer fler och fler under våren. När det inte är så många från början så blir det lättare att lära sig känna igen deras sång.

METODTIPS - Fågelholkar

Gör fågelholkar i träslöjden och sätt upp vid skolan. Glöm inte att sköta om dem bara och rensa dem på hösten. Kanske hittar ni ägg. Vems ägg?

METODTIPS - Identifiering

Fortsätt att låta eleverna öva sig i att slå i en fågelbok. Det är ju det vanligaste sättet att identifiera fågelarter. Jobba med särpräglade fåglar i början, t.ex. hackspettar, rovfåglar, änder. Då är det lättare att hitta rätt in i boken. Ha gärna en fågelbok liggande i klassrummet.

METODTIPS – Ägg, ägg, mera ägg, ät så får du skägg

Gör ägg av trolldag och måla dessa så att de ser ut som riktiga ägg. Bilder på olika fåglars ägg finns t.ex. i *Nya Svenska fågelboken*. Låt eleverna göra fågelbon av det som fåglarna använder; gräs, pinnar etc. (Det är inte så lätt!). Läg sedan äggen i dessa och gör en fin utställning. Låt eleverna fundera kring varför olika ägg ser ut som de gör. Det kan t.ex. ha med kamouflagen att göra, fåglar som bygger bon i håligheter har ofta vita ägg medan de som har öppna bon har spräckliga ägg.

METODTIPS – Fåglarnas kalender

Håll ögonen öppna kring skolan. Vilka fåglar ser ni? Vilka nya har kommit nu? Pricka in första observationen av en art i en så kallad flyttfågelkalender. Ta ett långt papper och gör kolumner för dagarna (med början i mars) och rader för fåglarna. Sedan skriver ni i de fåglar ni vill spana efter/de fåglar ni upptäcker och gör en markering på raden vid det datum ni såg den första gången. Skriv året så kan ni använda samma kalender nästa år och jämföra.

Fågelart	MARS									APRIL								
	1	2	3	4	5	6	...	31	1	2	3	4	5	6	7	8	9	...
Tofsvipa			14															
Sånglärka						14												
...																		

METODTIPS - Smygtitta

Vill ni komma riktigt nära fåglarna så kan man sätta en fågelmatare precis utanför ett fönster och täck fönstret med en svart sopsäck. Klipp ut små tjuvkiksluckor som man kan lyfta på och kika ut på fågelmataren. Då blir inte fåglarna skrämde av rörelserna och ni kan komma riktigt nära!

METODTIPS - Fågeldikt

Gör en dikt om favoritfågeln och sätt ihop till en diktsamling. Låt dikterna innehålla några fakta om fågeln; utseende, föda, sång, övervintringsstrategi etc.

ÅRSTIDSVÄXLINGAR

När ni jobbar med fåglar passar det bra att jobba med fåglarnas olika anpassningar till årstiderna och därmed även olika arters strategier för att klara vintern, dvs flytta eller inte. De som väljer att flytta har ju sina anpassningar och de som väljer att stanna har helt andra anpassningar.

Myrspov – Världsmästare i non-stopp-flygning. Kan flyga 1100 mil utan att stanna!

METODTIPS – Den perfekta fågeln

Vad behöver fåglarna som ska stanna? Hur ska de klara -25 grader? Hur ska de hitta mat? Vad behöver en fågel som ska flytta 500 mil? Gör en brainstorming tillsammans och spalta upp de utmaningar som fåglarna står inför. Stannfåglar resp. flyttfåglar. Låt sedan barnen hitta på två låtsasfåglar, en som stannar och en som ska flytta, och ge dem olika egenskaper som de tror är bra för just den fågeln. Rita och berätta. Gör fina fågelplanscher.

Dokumentation

En del av dokumentationen gör barnen när de ritar och gör sin fågelplansch. När barnen har berättat om sina fåglar kan var och en välja en fågel och göra en sida till en fågelbok om just den fågeln. Titta i en fågelbok vad som står med där. Då är vi dessutom inne på hur man identifierar och sorterar organismer.

METODTIPS – Den riskabla resan

När fåglarna flyttar eller kommer tillbaka kommer man in på de länder fågeln är i på vintern. Sädesärlan som är här på sommaren kan på vintern påträffas i Egypten, Iran, Irak, Turkiet, Syrien och Libanon. Många av flyttfåglarna tillbringar vintern i de länder många av våra invandrare kommer ifrån. I geografin i åk 1-3 ska vi jobba med länder och platser som är viktiga för eleven. Det kan vara en bra ingång till att jobba med detta. Barnen med invandrarbakgrund blir ofta stolta när ”deras” länder diskuteras och Sädesärlan får en helt annan betydelse när de vet att den just återvänt från ”deras” land.

Låt eleverna ta reda på vart en art flyger och vilka länder den passerar.

Dokumentation

Dokumentationen blir barnens karta över fågelns flyktväg. Kanske kan de skriva en berättelse om hur fågeln flyger och vilka faror den stöter på. Här får de fantisera fritt. Vad kan hända den lilla fågeln när den flyger över medelavet eller när den flyger över alperna? Eller så berättar de för klassen om sin fågel, vart den varit och kanske något om landet den varit i.

Dokumentationen kan också vara en dramatisering av fågelns äventyr på sin vintervistelse, eller en teckning, eller en sång.

Ni kanske kan göra en gemensam berättelse i klassen över fågelns äventyr. Er egen "Nils Holgersson".

NÄRINGSKEDJOR

När man frågar barn vad fåglarna äter på vintern är svaret ofta "Fågelfrö" och det är ju sant. Men de frön som människor tillhandahåller är ju bara en liten bråkdel av den mat de behöver. Dessutom äter inte alla stannfåglar frön. Kungsfågeln äter ju spindlar – mums!

METODTIPS - Fågelfrö

Börja med att undersöka den mat vi ger fåglarna vid fågelborden. Titta på innehållsförteckningen och försök ta reda på vad fröna kommer ifrån. Vad är till exempel hampa och sorgum. Barnen/eleverna kommer upptäcka att allt kommer från växter.

Prova att plantera fågelfröna och se vad som växer upp.

Nu är frågan – Vad äter fåglarna ute i det vilda?

METODTIPS - Näringskedjor

Näringskedjor är en självklar del i fågeltemat. Vem äter vad? Och vem blir uppäten av vem!? Det är ju det som är en näringskedja. Leta fakta i fågelböcker och på nätet (wikipedia är bra). Utifrån det ni nu vet - låt barnen/eleverna rita näringskedjor.

NÄRINGSKEDJA

Alkottar

Gråsiska

Sparvhöke

Lek gärna ”Jakten på mat” i anslutning till näringskedjorna, **se nästa metodtips**.

METODTIPS – Ekologiska lekar

Efter besöket får du en länk till Google drive där det bl.a. finns ett antal lekar som illustrerar olika ekologiska begrepp och sammanhang. Lek Jakten på mat, fågelsångleken m.fl. och diskutera vad de handlar om. Försök alltid knyta leken till verkligheten. Handlar leken om näringskedjor som i ”Vem äter vem?” så fortsätt efter leken med att försöka hitta näringskedjor i verkligheten. Fundera kring djur ni hittar – vad äter den? och vem blir den uppäten av?

Dokumentation

Låt barnen rita näringskedjor över djuren de hittat eller jobba med. Låt dem också fundera över vad som händer om någon i näringskedjan försvinner. Skriv eller rita vad som händer.

Bra länkar och litteratur

[Natureskyddsföreningen – vi står upp för naturen \(natureskyddsforeningen.se\)](http://natureskyddsforeningen.se)

Natureskyddsföreningens hemsida.

[Hem - BirdLife Sverige](http://www.birdlife.se)

<http://www.wwf.se/utbildning/utbildning-startsida/1522412-utbildning-startsida>

Här finns massor med tips, undervisningsmaterial, tävlingar och möjlighet att bli naturvaktare.

”Fågelsång” – 150 svenska fåglar och deras läten, Jan Pedersen

Stort format: ISBN 9789171261588 Mindre format: ISBN 9789171262103

Det är en fantastisk bok med både fakta, bilder och fåglarnas läten.

CD-skiva ”Sångfåglar” – en introduktion till svenska fåglars vårsång med inlästa förklaringar

www.naturbokhandeln.se